

ВІПІ НТУУ “КПІ”, 2006. – 471 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Balabin_Viktor/Narys_teorii_i_praktyky_infor_matsiino-psykholohichniikh_operatsii.pdf?PHPSESSID=m7pm3tk6sq5q38dl4ghggekfh2

4. Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу Збройних сил України. ГШ ЗСУ Головне управління по роботі з особовим складом ЗСУ. Київ, 2012. 214 с.

5. Комар З. : Підручник для військових психологів / Посольство Великої Британії в Україні. Київ, 2017. 184 с.

6. Морально-психологічне забезпечення у Збройних силах України : підручник : у 2 ч. Ч. 1. Вид. 2-е, перероб. Зі змін. Та допов. / Н. А. Агаєв, В. Г. Дикун, В. С. Чорний та ін. ; за заг. Ред. В. В. Стасюка. Бровари : ТОВ «7БЦ», 2020. 754 с.

УДК 159.98-044.332:351.743(477)

Кардінал Ірина Михайлівна,

заступник начальника відділу комплектування (психолог)

Іміджево-видавничого центру Національної гвардії України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4661-2737>

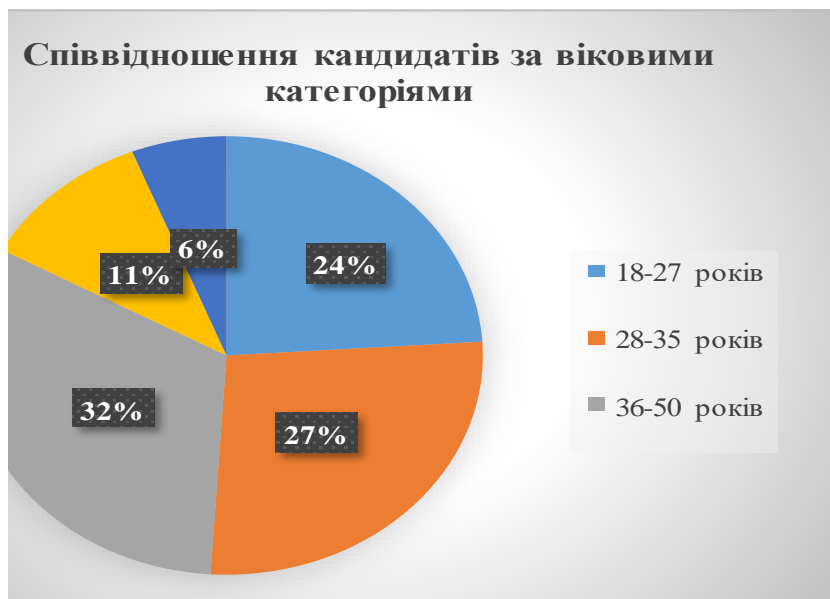
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПІДРОЗДІЛИ «ГВАРДІЯ НАСТУПУ» НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Більше року триває війна в Україні. За період з 24 лютого 2022 року, спостерігаючи за формуванням нового військового мислення українців, приходжу до висновку, що є необхідність у перегляді психодіагностичних методик з вивчення особливостей адаптації кандидатів (військовослужбовців) до умов бойової діяльності. Дані висновки, перш за все, обґрунтовуються мотивацією особистості українця щодо набуття військових навичок для застосування нової зброї, техніки, новітніх технологій, опанування нових, незвичних для себе професій і спеціальностей. Прикладом є набір на контрактну службу у підрозділи Національної гвардії України «Гвардія наступу» [1; 2].

Лише протягом одного місяця дії рекрутингової кампанії МВС України звернулося понад 17 тисяч добровольців, які виявили бажання вступити до штурмових підрозділів «Гвардії наступу». Більшість із них не мають бойового досвіду та раніше не проходили військову службу.

Безпосередньо до відділу комплектування Національної гвардії України для вступу в штурмові підрозділи «Гвардії наступу» звернулися понад 12 тисяч добровольців, у тому числі: 597 (5%) осіб жіночої статі віком від 18 до 50 років; 543 осіб (4,5%), які мають бойовий досвід та були звільнені у запас за станом здоров'я, у т.ч. за наявністю посттравматичного стресового розладу.

За один місяць дії рекрутингової кампанії (з 01 лютого по 01 березня 2023 року) відділом комплектування Національної гвардії України вивчено та відправлено у спеціальні підрозділи «Гвардії наступу» 1100 (100%) кандидатів – це добровольці, які виявили бажання вступити у зазначені підрозділи та показали високий рівень мотивації. Із числа кандидатів 1007 (95%) осіб чоловічої статі, 56 (5%) – жіночої статі. Їх вік – від 18 до 60 років. Співвідношення за віковими категоріями (у відсотках) подано на діаграмі.

Як видно з діаграми, вік кандидатів від 18 років до понад 60 років. Половина кандидатів віком від 18 років до 35 років, третина – 36-50 років. Кожен десятий кандидат віком 50-60 років, а 6% кандидатів старші 60 років.

Тобто, більшість добровольців – це особистості зі сформованим світоглядом, сталою психічною структурою, мотивація яких співпадає з висловом «Гвардії наступу»: «Час повертати своє!».

Психодіагностичне вивчення за методикою «Адаптивність 200» проводилося щодо тих кандидатів, які не проходили військову службу, не проходили або з якихось причин не можуть пройти за місцем реєстрації військово-лікарську комісію у Територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (наприклад: це тимчасово окупована територія).

За показниками психодіагностичного вивчення за методикою «Адаптація 200» 1067 кандидатів (97% від загальної кількості вивчених) віднесені до I групи адаптації; 18 кандидатів (1,63%) показали результати задовільної адаптації та віднесені до II групи, 15 кандидатів (1,36%) мали низьку адаптацію, що відповідає III групі.

Відмовилися від подальшої процедури призову 17 кандидатів (1,54% від загальної кількості вивчених) – представники I та II груп адаптації, які вказали на наступні мотиви:

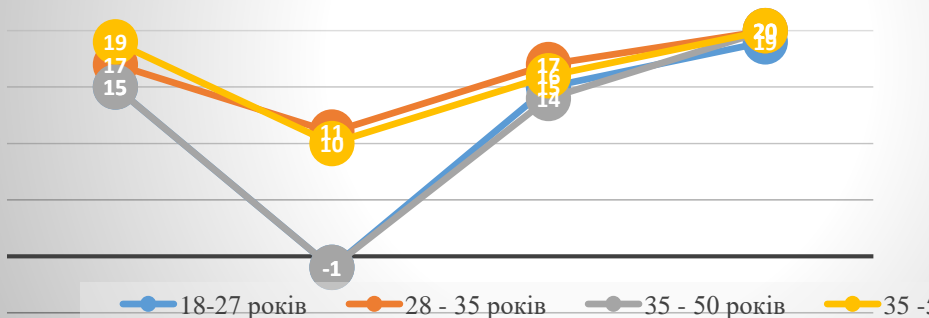
- «Я передумав» – 4 респонденти (III група адаптації);
- «Мої рідні проти того, щоб я йшов в армію» – 3 респонденти;
- «Вирішив довчитися, а потім призватися» (кандидат-студент) – 1 респондент;
- фінансова мотивація «Знайшов роботу з кращою оплатою, бо у вас за такий ризик мало платять» – 7 респондентів;
- «Треба ще свої справи упорядкувати» – 2 респонденти.

Окрім того адаптаційний потенціал кандидатів розглядався через призму вікових категорій: 18-27 років без досвіду військової служби, 28-35 років без досвіду військової служби, 35-50 років без досвіду військової служби та 35-50 років з досвідом військової служби.

Для репрезентативної вибірки було взято по 20 осіб вищевказаних вікових категорій без досвіду проходження військової служби, та група у 20 осіб віком 35-50 років із досвідом проходження військової служби у різних військових формуваннях (без розподілу на строкову чи військову службу за контрактом). Отримані ними результати психодіагностичних методик представлені на графіку.

Порівняльні дані пікових результатів за чотирма методами вивчення адаптивних можливостей репрезентативної кандидатур у підрозділі "Гвардія наступу"

"АДАПТИВНІСТЬ 2000" "ДЕЗАДАПТИВНІСТЬ" "СТРУКТУРА ТЕМПЕРАМЕНТА" (С. ЯКОВЕНКА)

Відповідно до наведених даних найкращі результати з адаптаційних можливостей спостерігаються у групах кандидатів віком 35-50 років (75-100% опитаних, які пройшли військову службу у збройних формуваннях України) за рахунок життєвого досвіду, впевненості у власних силах, адекватної мотивації та оцінки себе. Пікові результати у (-1) вікових групах 18-27 років та 35-50 років (які не проходили військову службу) враховані через наявність результатів щодо суїцидальної поведінки (по одному респонденту у кожній групі). Аналіз вищевказаної вікової групи показує приналежність кандидатів до групи вікової кризи, яка може виникати через зміну життєво важливих факторів у людини, невпевненості у житті 30-50 років. Криза юності яскраво показує фактори невизначеності майбутнього у кандидатів 18-21 років (необхідність приймати рішення особисто, визначитися з професією).

Під час уточнюючої бесіди з кандидатами, які показали негативні результати, було констатовано, що вони вказують на невпевненість у майбутньому, вплив родини, яка не бажає, щоб вони йшли на військову службу, хоча й розуміє, що можливість бути призваним по мобілізації дуже висока. Додатковим фактором негативних результатів виступає матеріальна сторона професії, а саме: висока заробітна плата дає високу мотивацію, тобто високий

професійний ризик має добре оплачуватися. Накладення один на одного факторів особистісного, професійного, матеріального та психологічного впливу знижує особливості адаптації до військової служби вцілому та бойової діяльності зокрема.

Військовий досвід кандидатів дає перевагу для них щодо впевненості у власних силах у здійсненні професійної діяльності, швидкості відновлення навичок та опанування нових видів зброї та техніки.

Таким чином, за підсумками досліджень репрезентативної вибірки кандидатів можна зробити висновок, що рівень адаптації та стійкості до бойового стресу у фокус групі «Гвардія наступу» становить 97%: I та II рівень адаптаційних можливостей, що повністю або в основному відповідає вимогам, які висуваються до кандидатів на військову службу за контрактом та військовослужбовців Національної гвардії України в умовах бойової діяльності.

Оцінка ефективності кандидата (військовослужбовця) є необхідним і важливим елементом професійно-психологічного відбору. Даний складовий елемент передбачає перевірку правильності прогнозів професійної придатності раніше відібраних осіб на основі даних про їх фактичну успішність у процесі навчання чи реальної діяльності.

Висока вмотивованість та високі показники психологічної адаптації кандидатів та військовослужбовців до умов бойової діяльності мають підґрунтя інформаційного впливу щодо воєнних дій на території України, знуцання, катування та вбивства мирного населення, поводження з полоненими та інше. Високий бойовий дух та результати воєнних операцій, високий ступінь довіри командирам, співробітникам та волонтерам також впливає на особливості психологічної адаптації військовослужбовців до умов бойової діяльності сьогодення. Підтримка суспільства, рідних, командирів, побратимів/посестер стає основою впевненості у власних силах і спроможності опанувати будь-яку зброю, витримати всі випробування. Одним із рушійних сил мотивації є бажання помсти, яка у мирному житті є деструктивним мотиватором, а під час воєнного стану стає конструктором для особистісного зростання людини, військовослужбовця, підрозділу, суспільства.

Список використаних джерел

1. Гвардія наступу. URL : <https://storm.mvs.gov.ua/>

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

УДК 377: 159.923

Коваль Ігор Святославович,
заступник начальника відділу виховної,
соціально-гуманітарної роботи та
психологічного забезпечення
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
кандидат педагогічних наук
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9204-9228>

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сьогодення війни зумовлює нагальну потребу в компетентних рятувальниках галузі безпеки людини, що ефективно виконуватимуть професійну діяльність як в повсякденних, так і екстремальних умовах службової діяльності, що своєю чергою продукує трансформацію парадигми освіти. Враховуючи те, що діяльність фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) ґрунтується на високому ступені активності, впевненості, відповідальності, ризику, тому першочерговим завданням постає проблема формування особистості, здатної постійно самовдосконалюватись, готової до безперервної освіти та професійного саморозвитку.

Професійний саморозвиток та особистісне вдосконалення досліджувались низкою вчених, зокрема: проблеми життєвого шляху людини (Л. Бурлачук, В. Панок, Т. Титаренко); різні форми саморозвитку (М. Боришевський, І. Балух, І. Кант, З. Карпенко, Г. Костюк, С. Максименко, Г. Сковорода, В. Ямницький); особливості професійного саморозвитку (І. Дереза, В. Вітюк, В. Кремень, С. Кузікова, В. Моляко, О. Орлова, М. Савчин, Ю. Рева, Г. Топчій); особливості підготовки до професійного саморозвитку (В. Піддячний, О. Поліщук, В. Фрицюк) та інші. Що стосується саморозвитку в ризиконебезпечних галузях життєдіяльності, треба виокремити праці: Л. Балабанової, О. Вавринів, О. Діденка, З. Ковальчук, М. Козяра, Л. Олійника, Л. Перлигіної, О. Повстин, Ю. Таймасова, Р. Яремка [1-4].

Така багатоаспектність розуміння і трактування феномену саморозвитку, дозволяє змістовно його охарактеризувати, проте продукує потребу в експлікації саморозвитку рятувальників.